

3. hluti: Skoðun og mat

Kafli 8 Skoðun og mat

AAOS

Skoðun og mat

- Vettvangsmat.
- Frumskoðun.
- Nákvæm skoðun.
- Fá SAMPLE sögu.
- Áframhaldandi mat.

AAOS

Vettvangsmat

- Sóttvarnir.
- Öryggi á vettvangi.
- Áverkaferli / eðli sjúkdóma.
- Fjöldi sjúklinga
- Meta þörf á frekari aðstoð.
- Íhuga stuðning við háls og hrygg

AAOS

Frumskoðun

- Fyrsta mat á sjúkingi.
- Meta meðvitund.
- Athuga öndunarveg.
- Athuga öndun.
- Athuga blóðrás.

Frumskoðun : að meta meðvitund

AVPU Skalinn

- **A**lert – vakandi
- **V**erbal – svarar ávarpi
- **P**ain – svarar sársaukaáreiti
- **U**nresponsive – meðvitundarlaus

Frumskoðun : að meta öndunarveg

- Ennis/höku tak
- Kjálka tak
- Skoða munn/nef
- Koma fyrir kok/nefrennu

Frumskoðun : að meta öndun

- Með meðvitund:
 - Athuga hraða og gæði.
 - Athuga með erfiði (hjálpurvöðvar)
- Meðvitundarlaus:
 - Horfa, hlusta, þreifa eftir öndun.
 - Aðstoða við öndun ef þörf er á.

Frumskoðun : að meta blóðrás

- Athuga púls á hálsi og úlnlið.
- Athuga með blæðingar.
- Athuga húðlit og hita húðar:
 - Fölvi/blámi – minnkað blóðflæði
 - Roði – aukið blóðflæði
 - Gula – lífrar vandamál

Nákvæm skoðun

- Skoða sjúkling frá höfði og niður í tær.
- Tilgangur þessarar skoðunar er að finna og byrja fyrstu meðferð á áverkum og sjúkdómum.

Teikn og einkenni

- **Teikn:** það sem þú finnur eða sérð.
- **Einkenni:** það sem að sjúklingurinn segir þér
- Aðkallandi teikn:
 - Einkenni húðar
 - Öndun
 - Púls
 - Háræðafylling
- Stærð sjáaldra og viðbrögð
- Meðvitunarstig

Skoðun og mat:

skoðaðu sjúklingin frá höfði niður í tær

- horfa og þreifa eftir teiknum um áverka:
 - aflaganir
 - opnir áverkar
 - eymsli
 - bólgur
- Skoða allan líkaman á nákvæman og skipulagðan máta.

Höfuð og augu

- höfuð:
 - nota báðar hendur.
 - ekki hreyfa höfuð sjúklings.
 - fjarlægja gleraugu.
 - fjarlægja hárkollu ef nauðsyn krefur.
- augu:
 - fylgjast með samdrætti í sjáaldri augans.
 - Bregðast sjáöldrin eins við.

Háls

- háls:
 - skoða báðar hliðar og aftan á hálsi, vera vakandi fyrir sársauka.
 - Skoða hálsæðar, eru þær þandar.
 - Skoða stoma ef það er til staðar.
 - Leita eftir hálsmeni með upplýsingum um sjúkling.

Brjóstkassi

- brjóstkassi:
 - leita eftir verk við inn/útöndun.
 - leita eftir erfiðleikum við öndun.
 - leita eftir áverkum, blæðingum eða óeðlilegum, ójöfnum eða sársaukafullum hreyfingum. Lyftist brjóstkassinn jafnt.
 - leita eftir viðbeins eða rifbrotum.

Kviður

- leita eftir blæðingum, stunguáverkum eða útiliggjandi líffærum.
- leita að stífni, þani eða bólgu.
- leita að vessasmiti í fötum.
- athuga kynfærasvæði eftir ytri áverkum.

Mjaðmir

- mjaðmir:
 - leita að mari, blæðingum og bólgum.
 - leita eftir eymslum.
- Þrýstið létt ofan á mjaðma kamba og þrýstið þeim einnig létt saman.
- Athugið, gerið þetta varlega

Útlimir

- Horfa eftir aflögnum.
- Leita eftir eymslum.
- Athuga hreyfanleika.
- Athuga tilfinningu.
- Athuga blóðrás.

Bak

- Veltið sjúkling upp á aðra hliðina og skoðið bakið frá höfði og niður á rass.
- Eftir skoðun er sjúkl. velt til baka aftur og beint á bakkbretti.

Sjúkrasaga

- Signs/symptoms – teikn og einkenni
- Allergies – ofnæmi
- Medications – lyf
- Pertinent, past medical history – fyrri saga sjúklings (tengd tilfelli)
- Last oral intake – síðasta máltíð
- Events associated with or leading to the injury – atburðir tengdir tilfelli

Áframhaldandi mat

- Fylgjast með lífsmörkum:
 - Á 5 mín fresti fyrir óstöðuga.
 - Á 15 mín fresti fyrir stöðuga.
- Viðhalda opnum öndunarvegi.
- Fylgjast með öndun og púls.
- Fylgjast með ástandi og áferð húðar.

Skýrsla til þeirra sem taka við

- Aldur og kyn.
- Lýsa atburði og aðal umkvörtun.
- Lýsa meðvitundarstigi.
- Lífsmörk, skoðun og mat.
- Gefa sögu sjúklings með SAMPLE formi.
- Hvað var gert fyrir sjúkling.

